

Lapset pois eroriidoista -ryhmä

Ohjaajien ja osallistujien odotuksia ja kokemuksia

Mari Kangasmaa
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Tammikuu 2019

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Suomessa noin 30 000 lasta kokee vuosittain vanhempiensa eron. Noin 9 % eroriidoista kääntyy pitkäaikaiseksi taisteluksi. (Oikeusministeriö 2013, 14-15.) Tieteellinen näyttö lapsen pahoinvoinnista riitelevien vanhempien välillä on vahvaa. Esimerkiksi eristäytyneisyys, univaikeudet, syömishäiriöt ja psyyken oireet ovat tavallisia pitkittyneiden eroriitujen keskellä elävillä lapsilla. (Van Lawick; Viser 2015, 33-34.) Lasten auttaminen voi olla vanhempien riitelyn vuoksi mahdotonta. Eroriitujen sovittelua on tarjolla riittämättömästi ja kuntien välillä on eroja sen tarjoamisessa. (Haavisto; Bergman-Pyykkönen; Karvinen-Niinikoski 2014, 5-9). Pitkittyneisiin eroriituihin ratkaisuja on tarjolla vieläkin vähemmän. Käytännössä niitä ratkotaan tuomioistuimissa, jossa lapsen rooli ja osallisuus jää hyvin vähäiseksi.

Lapset pois eroriidoista -ryhmän tavoite on rakentaa rinnakkaista vanhemmuutta ja vahvistaa lasten omaa kykyä selviytyä erosta ja vanhempien riitelystä. Ammattilaisten tuella pyritään helpottamaan lasten elämää, riippumatta vanhempien väleistä. Ryhmän järjesti ensi kertaa syksyllä 2018 Espoon kaupunki yhdessä Dialogic perhekliniikan kanssa. Pilotti on osa pääkaupunkiseudun Lape-hanketta.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Lapset pois eroriidoista -ryhmästä tehdyn käytäntötutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa kokemusperusteista tietoa siitä miten tämäntyyppinen, hyvin strukturoidusti ohjattu vertaistoiminta pitkittyneiden eroriitujen parissa toimii. Tutkimuksessa esiin tulleesta tiedosta on hyötyä ryhmän kehittämisessä entistä toimivammaksi. Tutkimuksen avulla on myös mahdollista nostaa esiin hyviä käytäntöjä ja auttaa levittämään ja vakiinnuttamaan niitä.

Tutkimuskysymys oli, millaisia odotuksia ryhmään kohdistui ja millaisia siitä saadut kokemukset olivat.

AINEISTO JA ANALYYSI

Ryhmän osallistujien osalta aineisto koostui vanhempien täyttämistä puolistrukturoiduista kyselylomakkeista. Lomakkeissa vanhemmat vastasivat valmiisiin asteikkokysymyksiin ja niissä oli myös tilaa vapaamuotoiselle tekstille. Ohjaajien osalta aineistona oli kaksi kahden hengen ryhmähaastattelua.

Sekä haastattelujen että lomakkeiden analyysi on toteutettu sisällönanalyysinä. Lomakekyselyn asteikollista osuutta on tarkasteltu rinnan vapaamuotoisten vastausten kanssa.

TULOKSET

Sekä ohjaajien että osallistujien arvion mukaan kolmasosa osallistuvista pareista saavutti paremman keskusteluyhteyden ja lasten tilanne parani. Toisella kolmanneksella tilanne parani joltain osin. Kolmanneksessa perheistä ei koettua hyötyä ollut.

Ryhmään on Suomessa ollut hankala saada osallistujia. Kokemukset ryhmästä osoittivat, että Hollannista kopioitu prosessi ja ryhmän sisältö toimii täkäläisessäkin ympäristössä hyvin: on rekrytointivaiheen haaste, miten ryhmään saadaan riittävä määrä sitoutuneita osallistujia. Ohjaajat kokivat rekrytointiin onnistumisella olevan merkitystä myös sitoutumiseen. Sitoutuminen vaatii ohjaajien työpanosta myös ryhmän toiminnan aikana. Ohjaajien tekemä työ turvallisen keskustelutilan luomisessa luo pohjan onnistuneelle prosessille.

Sekä ohjaajien että osallistujien kokemuksissa painottui vertaistuen merkitys aikuisille ja lapsille. Osallistujat eivät odotuksissaan vielä maininneet vertaistuen mahdollisuutta, mutta jälkikäteen se nousi esiin merkityksellisenä. Lasten valmistamat esitykset ja vanhempien vastaaminen niihin viimeisellä tapaamisella oli sekä perheille että ohjaajille rituaalisesti tärkeä hetki. Esityksen valmistaminen mahdollisti lapsille vertaistuen kokemuksen ja mahdollisuuden sanoittaa tunteuksiaan.

Useimmat vanhemmat odottivat ryhmältä apua nimenomaan lapsille. Eniten pettymystä vanhemmille tuotti, että suuret odotukset ryhmän vaikuttavuudesta eivät täyttyneet. Ohjaajat näkivät tällaisissakin tilanteissa pieniä onnistumisia, jotka saattavat helpottaa perheen tilannetta. Hyvin hankalassa tilanteessa eläville lapsille pienelläkin liikkajuksella vanhempien vuorovaikutuksessa on elämänlaatua parantava vaikutus. Tärkeää on myös mahdollisuus saada sanoja tilanteeseen, lupa kertoa ja kokemus siitä, että vanhemmat kuuntelevat viestin.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Osalle perheistä ryhmä oli vaikuttava työmuoto, mutta kaikki eivät saa siitä odottamaansa hyötyä. Pettymystä aiheuttivat eniten suuret odotukset, minkä voi myös huomioida osallistujien rekrytoinnissa.

Rekrytointivaiheen arviointiin ja kehittämiseen on perusteltua paneutua vielä erikseen. Samoin hyödyllistä olisi saada tutkimus siitä, millaisia pitemmän aikavälin vaikutuksia ryhmällä on. Myös lasten omia kokemuksia ryhmästä olisi hyvä selvittää.

Vertaistuki nousi esiin yhtenä ryhmän suurimmista anneista. Useampikin ohjaaja totesi antavansa seuraavassa ryhmässä aiempaa enemmän tilaa vertaistuelle ja osallistujien väliselle keskustelulle. Sekä vanhempien että lasten ryhmässä onnistumiset painoutuivat ryhmän loppua kohden. Tämä on hyvä ottaa huomioon ryhmän aikataulua suunnitellessa.

LÄHTEET

[Asiantuntija-avusteista huoltoriitujen sovittelua koskeva kokeilu käräjäoikeuksissa 1.1.2011–31.12.2013 : loppuraportti](#), 25/2013 Mietintöjä ja lausuntoja. Helsinki, Oikeusministeriö, 2013. Pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-292-7>

Haavisto, Vaula & Bergman-Pyykkönen, Marina & Karvinen-Niinikoski, Synnöve 2014. Perheasioiden sovittelun uudet tuulet – Havaintoja, mallinnuksia ja arvioita FASPER-hankkeen pohjalta. Suomen Sovittelufoorumi ry, Helsinki.

Visser, Margreet & Van Lawick, Justine 2015. No Kids in the Middle: Dialogical and Creative Work with Parents and Children in the Context of High Conflict Divorces. Australian and New Zealand Journal of Family Therapy 2015, 36, 33-50. Doi: 10.1002/anxf.1091.

Kuvat: Pxhere.com & Pixabay